

Celem projektu jest rozwikłanie tajemnic neolitycznego świata budowniczych długich ziemnych grobowców, którzy zidentyfikowani są z jednostką archeologiczną - kulturą pucharów lejkowatych. Przedmiotem badań będzie neolityczny krajobraz kulturowy i naturalny Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich, na Przedgórzu Sudeckim, w południowo-zachodniej Polsce, gdzie w 2012 r. odkryto nieoczekiwanie piętnaście monumentalnych cmentarzysk z długimi ziemnymi grobowcami. Aby osiągnąć ten cel, konieczne będą pogłębione studia nad środowiskiem naturalnym oraz zmianami w użytkowaniu terenów w neolicie, na podstawie danych ewidencji archeologicznej i paleoekologicznej.

Głównym przedmiotem badań będzie Las Muszkowski z otaczającym go obszarem. Las Muszkowski jest unikatowym miejscem na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich (gmina Ciepłowody, pow. ząbkowicki, woj. dolnośląskie), w którym obecnych jest kilkadziesiąt prehistorycznych i wczesnośredniowiecznych cmentarzysk kurhanowych. Z tego właśnie powodu jest to jedno z najciekawszych miejsc archeologicznych w Polsce - wyjątkowo dobrze zachowany i doskonały przykład krajobrazu sakralnego, naznaczonego dziesiątkami ziemnych grobowców.

Proponowane działania badawcze skoncentrują się przede wszystkim na pozostałościach cmentarzy i osad związanych ze ugrupowaniem budowniczych monumentalnych grobowców, osiadłym we wskazanym mikroregionie. W celu osiągnięcia planowanych rezultatów w realizacji prezentowanego projektu zastosowane zostanie szerokie spektrum metod i badań archeologicznych, geo- i bioarcheologicznych, paleośrodowiskowych, gleboznawczych i sedymentologicznych, geograficznych, geologicznych i geomorfologicznych. Projekt obejmie interdyscyplinarne studia nad przeszłością krajobrazu, zarówno w jego wymiarze naturalnym, jak i kulturowym. Studia te przeprowadzone będą w ramach systematycznego rozpoznania z zastosowaniem następujących metod badawczych: archeologicznych, jak wykopaliska, badania powierzchniowe, zdjęcia lotnicze, prospekcja geomagnetyczna oraz badania paleoekologiczne: malakologia, paleobotanika, analizy fitolitów i martwic wapiennych, geomorfologia, geologia i badania gleboznawcze. W efekcie udostępniony zostanie obraz przeobrażeń krajobrazu naturalnego i kulturowego, co stworzy okazję do prawidłowej interpretacji przeszłej rzeczywistości czasów budowniczy monumentalnych grobowców.

Poszerzone pole obserwacji, uzyskane dzięki wcześniejszym badaniom archeologicznym prowadzonym na interesującym obszarze, stworzyło możliwość badań nad krajobrazem kulturowym z neolitycznymi cmentarzyskami. Ten poszerzony zakres obserwacji archeologicznych, obejmujący cały krajobraz z przestrzenią sakralną, odznaczającą się obecnością wielu niezwyklej obiektów funeralnych, w otoczeniu osadnictwa kultury pucharów lejkowatych, przesądza o pionierskim charakterze proponowanego projektu. Innowacyjny charakter projektu wynika ponadto z zastosowania szerokiego zakresu multidyscyplinarnych metod oraz interdyscyplinarnego podejścia, w tym nad przeszłym krajobrazem naturalnym i kulturowym. Z tego powodu też nie łatwo będzie odnaleźć analogiczne programy badań w polskich studiach nad neolitycznymi monumentalnymi cmentarzyskami. Zastosowanie interdyscyplinarnego podejścia w badaniach przedkładańgo projektu ma zasadnicze znaczenie dla właściwej rekonstrukcji paleośrodowiska i oceny wpływu człowieka na jego przemiany, a także dla odtworzenia zmian w użytkowaniu terenu skutkujących zmianami krajobrazu. Podejście wielodyscyplinarne i interdyscyplinarne zaproponowane w projekcie gwarantują znaczące osiągnięcia, które poszerzą naszą wiedzę dotyczącą dwóch wymiarów neolitycznego krajobrazu na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich Przedgórza Sudeckiego: pierwszego związanego ze społecznym postrzeganiem, „byciem w” i tworzeniem krajobrazu przez ludność kultury pucharów lejkowatych, a także drugiego, dotyczącego środowiskowych uwarunkowań kształtowania krajobrazu kulturowego w neolicie.